THL/4444/4.00.02/2025

Hannu Kiviranta
Yrjö-Pekka Halme

24.9.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 26.09.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hyvinvointialueiden varautumista poikkeusoloihin ja Suomen puolustusta tukevassa hallituksen esityksessä.

THL kannattaa esitettyjä muutoksia lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Muutokset täsmentävät hyvinvointialueiden velvollisuutta varautua valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisiin poikkeusoloihin ja niillä on hallinnonalan varautumistoimia vahvistava vaikutus. THL näkee, että esitettyjen muutosten tekeminen sosiaali- ja terveydenhuollon omaan lainsäädäntöön on tarkoituksenmukaista.

THL esittää, että myös sen alaiset valtion järjestämät ja tuottamat sosiaali- ja terveyspalvelut huomioidaan sääntelyssä yhteistyön varmistamiseksi ehdotettujen pykälien 53 a ja 53 b osalta. Nykyinen varautumisen ja valmiuden kokonaisjärjestelmä jättää kriittisiä aukkoja erityistilanteiden hallintaan ja ohjaa valtion virastot vastaamaan omasta varautumisestaan ilman integroitumista osaksi kokonaisjärjestelmää. Esimerkiksi covid-19 pandemian aikana valtion sote-yksiköille ei ollut varattu rokotteita samalla tavoin kuin hyvinvointialueille, mikä osoitti materiaalisen varautumisen kontekstissa rakenteellisen vastuunjaon epäselvyyden ja yhteissuunnittelun puutteet. Nyt esitetty ja järjestämislaki muiltakaan osin ei velvoita valtion toimijoiden sisällyttämistä tai osallistumista

Hannu Kiviranta
Yrjö-Pekka Halme

24.9.2025

alueellisiin yhteistyösopimuksiin tai valmiusryhmiin. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa tiedonkulku, resurssien kohdentaminen, kriisitiedottaminen ja yhteistoiminta jäävät vajaiksi tai yhteensopimattomiksi.

Alla on THL:n pykäläkohtaiset kommentit

53 a §:

THL ehdottaa, että esitettyyn sääntelyyn lisättäisiin kirjaus hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien, Poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastusviranomaisten sekä **valtion soteyksiköiden (valtion mielisairaaloiden, Vankiterveydenhuollon yksikön sekä valtion lastensuojeluyksiköiden) välisestä virka-avusta.**

53 b §:

THL muistuttaa, että ehdotetun uuden 53 b §:n ja erityisesti sen 2 momentin tarkoittaman yhteisen suunnittelun osalta on huomioitu myös laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta ja sen 5 §:n 1 momentin 1 kohta, johon lisättiin (HE 246/2022) THL:lle oikeus kerätä tilannekuvatietoa hyvinvointialueilta, Helsingin kaupungilta ja HUS-Yhtymältä. Jo käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen tilannekuvatoiminnon hyödyntäminen ja jatkokehittäminen on välttämätöntä, jotta esityksessä esille tuodun kaltaisessa sotilaallisen voimankäytön tilanteessa ja siihen liittyvässä virka-avun antamisessa kyetään toimimaan kansallisesti yhtenäisin periaattein. Yhtenäinen ja jaettu tilannekuva sosiaali- ja terveydenhuollon valmiudesta muodostaa pohjan, jolla häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinta yhteistyöalueilla sekä kansallinen johtaminen mahdollistuu. Avunanto hyvinvointi- ja yhteistyöalueiden kesken sekä Puolustusvoimien välillä on mahdollista ainoastaan jaetulla tilanneymmärryksellä, joka pohjautuu kattavaan ja laadukkaaseen tilannekuvaan.

Hannu Kiviranta
Yrjö-Pekka Halme

24.9.2025

THL huomauttaa lisäksi, että esityksessä mainittujen uusien tehtävien toimeenpanon edellyttäessä hyvinvointialueilta tiivistä yhteistyötä STM:n ja Puolustusvoimien kanssa, tulisi THL:n jo vakiintunut rooli osana kansallisen varautumisen ja tilannekuvan rakenteita ottaa huomioon suunnittelun ja toimeenpanon kansallisessa yhteistyössä.

Lisäksi THL pyytää huomioimaan, että ehdotetun uuden 53 b §:n 1 momentin 4 kohdan osalta hyödynnettäisiin jo olemassa olevia rakenteita ja käytänteitä, joissa THL:n rooli osana valmiuden ja varautumisen tilannekuvatoimintoja materiaalisen varautumisen tasojen seurannan osalta on vakiintunut ja keskeinen.

THL alaisen hallinnon huomioiminen tässä säädännössä selkeyttäisi hyvinvointialueiden ja valtion sote-yksiköiden yhteistoimintaa ja esimerkiksi materiaalisen varautumisen vastuita. Todetaan, että valmiuslain 12 § velvoitteet sekä esityksen 53 b § ensimmäisen momentin kohdat 1, 2 ja 4 ovat vahvasti toisiinsa liittyvät, vaikka esitys tuottaakin uusia velvoitteita. Valmiuslain 12 §:n toteuttamisen varmistamiseksi tarvitaan asiassa säädöstasoista linjaus. Ehdotettu lisäys tukisi myös valtion sote-yksiköiden osalta valmiuksia toteuttaa valmiuslaissa 86 § tarkoitettuja toimenpiteitä, eli muuttaa toimintaa eri tavoin ja myös siirtää toimintaa normaalin toiminta-alueen ulkopuolelle.

THL ehdottaa, että sen Lääketukkukaupan osaamista hyödynnetään 53 b § ensimmäisen momentin 4 kohdan toimissa, kun määritetään materiaalisen varautumisen tasoja lääkkeissä ja rokotteissa.

53 c §:

Esityksessä todetusti hallitus valmistautuu lisäämään rahoitusta hyvinvointialueille varautumisen tason ja puolustuskyvyn nostamiseen myös terveydenhuollossa. On tärkeää varmistaa, että tämä lisääntyvä panos ohjautuu koordinoidusti koskemaan myös valtion sote-yksiköitä

Hannu Kiviranta
Yrjö-Pekka Halme

24.9.2025

sekä lisäämään näiden kyvykkyyttä osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää vastata kansallisiin ja alueellisiin riskeihin.

Esitetty lainsäädäntö esittää 53 b § 1 ja 2 momentissa kustannusten korvaamisesta valtion erillisrahoituksen avulla. THL toteaa, että jos THL:lle tulee tehtäviä tukea hyvinvointialueita materialistisen varautumisen osalta, niin niihin osoitetaan myös erillisrahoitus toimien ollessa valmiutta ja varautumista poikkeusoloihin.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Otto Helve